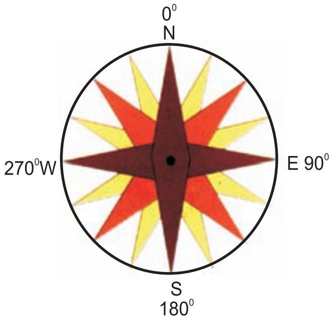

ମାନଚିତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ

ପୃଥିବୀର ସବୁ ଅଂଶକୁ ଏକା ଥରରେ ଦେଖିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ପୃଥିବୀ ବିଷୟରେ ସବିଶେଷ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଭୂ-ଗୋଲକ ଏବଂ ମାନଚିତ୍ର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ । ପୂର୍ବରୁ ଭୂ-ଗୋଲକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଛ । ଏହା ପୃଥିବୀର ପ୍ରତିରୂପ । ଏଥିରୁ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ମହାଦେଶ, ମହାସାଗରର ଅବସ୍ଥିତି, ଆକାର, ଆକୃତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରଣା କରିହୁଏ । ମାତ୍ର ବିଶାଳ ପୃଥିବୀ ତୁଳନାରେ ଏହା ଅନେକ ଛୋଟ । ଫଳରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକର ସବିଶେଷ ତଥ୍ୟ ଏଥିରୁ ମିଳି ନଥାଏ । ତେଣୁ ମାନଚିତ୍ର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥାଏ । ମାନଚିତ୍ରରେ ଛୋଟ ତଥା ବଡ଼ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ମାନର ମାନଚିତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ । ମାନଚିତ୍ରରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଅଥବା ଏହାର ଅଂଶକୁ ଏକ ସମତଳ କାଗଜ ଉପରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ । **ମାନ ବା ସ୍କେଲ୍‌ର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ମାନଚିତ୍ର କୁହାଯାଏ ।**

ପୃଥିବୀ, ମହାଦେଶ, ମହାସାଗର, ଦେଶ, ସହର, ଗ୍ରାମ ପାଇଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମାନର ମାନଚିତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । ମାନଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ସହଜରେ ନେବା ଆଣିବା କରି ହୁଏ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଅନେକ ମାନଚିତ୍ର ପୁସ୍ତକ ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲେ, ତାହାକୁ **'ଆଟଲାସ୍'** କୁହାଯାଏ ।

ମାନଚିତ୍ର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୋଇଥାଏ । ଯଥା : ପ୍ରାକୃତିକ ମାନଚିତ୍ର, ରାଜନୀତିକ ମାନଚିତ୍ର ଏବଂ ତଥ୍ୟଭିତ୍ତିକ ବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ମାନଚିତ୍ର ।

ପ୍ରାକୃତିକ ମାନଚିତ୍ର : ପ୍ରାକୃତିକ ତଥ୍ୟାବଳୀକୁ ନେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମାନଚିତ୍ରକୁ ପ୍ରାକୃତିକ ମାନଚିତ୍ର କୁହାଯାଏ । ପ୍ରାକୃତିକ ତଥ୍ୟାବଳୀ ମୁଖ୍ୟତଃ ପ୍ରକୃତି ସୃଷ୍ଟ ପର୍ବତ, ମାଳଭୂମି, ସମତଳ ଭୂମି, ନଦୀ, ସାଗର, ଅରଣ୍ୟ, ଜୀବଜନ୍ତୁ, ଜଳବାୟୁ ପ୍ରଭୃତିକୁ ବୁଝାଏ । ତେଣୁ ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନର ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ ସେ ସ୍ଥାନର ପ୍ରାକୃତିକ ମାନଚିତ୍ର ପଠନର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ରାଜନୀତିକ ମାନଚିତ୍ର : ରାଜନୀତିକ ତଥ୍ୟାବଳୀକୁ ନେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମାନଚିତ୍ରକୁ ରାଜନୀତିକ ମାନଚିତ୍ର କୁହାଯାଏ । ଏଥିରେ ମହାଦେଶ, ଦେଶ, ପ୍ରଦେଶ, ଜିଲ୍ଲା, ରାଜଧାନୀ ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ସୀମା ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ ।

ତଥ୍ୟଭିତ୍ତିକ ବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ମାନଚିତ୍ର : ଏହି ମାନଚିତ୍ରରେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବା ତଥ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥାଏ । ଶିଳ୍ପ ମାନଚିତ୍ର, ରେଳପଥ ମାନଚିତ୍ର, ସଡ଼କ ମାନଚିତ୍ର, ଅରଣ୍ୟ ମାନଚିତ୍ର ଆଦି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ମାନଚିତ୍ର । ସେହିପରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ମାନଚିତ୍ରରୁ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ହାରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜଣାପଡ଼ିଥାଏ ।

ମାନଚିତ୍ରର ମୌଳିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାନଚିତ୍ରର ତିନୋଟି ମୌଳିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଥାଏ। ଯଥା :- ଦୂରତା, ଦିଗ ଓ ସଙ୍କେତ।

ଦୂରତା :

ମାନଚିତ୍ରରେ ବିଶାଳ ପୃଥିବୀକୁ ଏକ ଛୋଟ କାଗଜ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ କରାଯାଇଥାଏ। ଏତେ ବଡ଼ ପୃଥିବୀ ଛୋଟ କାଗଜ ଭିତରେ ରହିଲା କିପରି ? 'ମାନ'ର ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ। ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଅବସ୍ଥିତ ଦୁଇଟି ସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଦୂରତ୍ୱକୁ ମାନଚିତ୍ର ଉପରେ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତେ ସେଣ୍ଟିମିଟରରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ। ମନେକର, ତୁମ ଘର ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରତା ତିନି କିଲୋମିଟର। ଏହି ପ୍ରକୃତ ଦୂରତା କାଗଜ ଉପରେ ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ତିନି କି.ମି ଲମ୍ବର କାଗଜ ମିଳିବ କେଉଁଠୁ ? କାଗଜର ଲମ୍ବ କୋଡ଼ିଏ ସେଣ୍ଟିମିଟର ବା ଅଳ୍ପ ଅଧିକ ହୋଇପାରେ। ତେବେ କରିବା କ'ଣ ? କାଗଜ ଉପରେ ଛଅ ସେଣ୍ଟିମିଟର ଲମ୍ବର ଗାର ଟାଣ। ଏହାକୁ ଛଅ ସମାନ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କର। ଯଦି ଏହି ଗାରର ଲମ୍ବ ୬ ସେଣ୍ଟିମିଟର ଭୂମି ଉପରର ୩ କି.ମି. ଦୂରତାକୁ ଦର୍ଶାଏ, ତେବେ ପ୍ରତି ସେଣ୍ଟିମିଟର କେତେ ଦୂରତା ଦର୍ଶାଇବ ହିସାବ କର। ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠର ଦୁଇଟି ସ୍ଥାନର ପ୍ରକୃତ ଦୂରତା ଏବଂ ମାନଚିତ୍ର ଉପରେ ଥିବା ସ୍ଥାନଦୁଇଟିର ଦୂରତାର ଅନୁପାତକୁ 'ମାନ' କୁହାଯାଏ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାନଚିତ୍ରରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମାନ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ। ମାନଚିତ୍ରରେ ଏହାର ସୂଚନା ଦିଆଯାଇଥାଏ।

ମାନ ଭିତ୍ତିରେ ମାନଚିତ୍ର ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ । ଯଥା :- **ବୃହତ୍‌ମାନ ବିଶିଷ୍ଟ ମାନଚିତ୍ର** ଓ **କ୍ଷୁଦ୍ରମାନ ବିଶିଷ୍ଟ ମାନଚିତ୍ର**।

ବୃହତ୍‌ମାନ ବିଶିଷ୍ଟ ମାନଚିତ୍ରରେ ଛୋଟ ଅଞ୍ଚଳ ତଥା ସହର, ନଗର, ଗ୍ରାମ ଆଦି ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ। ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ମିଳିଥାଏ।

ପୃଥିବୀ, ମହାଦେଶ, ମହାସାଗର ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ମାନଚିତ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ରମାନରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଥାଏ। ଛୋଟ କାଗଜରେ ବଡ଼ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବାରୁ ଏଥିରୁ ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ମିଳି ନଥାଏ।

ଦିଗ :

ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାନଚିତ୍ରର ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱର ଉପରି ଭାଗରେ ଏକ ତୀର ଚିହ୍ନ ଥାଏ।ଏହାକୁ **ଦିଗ ସୂଚକ ରେଖା** ବା **ଉତ୍ତରରେଖା** କୁହାଯାଏ। ଏହା ଉତ୍ତର ଦିଗ ହିଁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ।

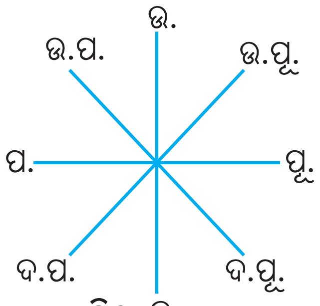

ଦିଗ

ମାନଚିତ୍ରର ଉପରିଭାଗ ଉତ୍ତର ଓ ନିମ୍ନଭାଗ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ ଅଟେ। ମାନଚିତ୍ର ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରି ଛିଡ଼ା ହେଲେ ତୁମର ଡାହାଣ ହାତ ଆଡ଼କୁ ପୂର୍ବ ଦିଗ ଏବଂ ବାମହାତ ଆଡ଼କୁ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ ହୋଇଥାଏ। ସୁତରାଂ ଉତ୍ତର, ଦକ୍ଷିଣ, ପୂର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମ ଚାରୋଟି ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ । ଏହି ମୁଖ୍ୟ ଦିଗଗୁଡ଼ିକର ଆଉ ଚାରୋଟି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ

ଦିଗ ରହିଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ : ଉତ୍ତର -ପୂର୍ବ (ଐଶାନ୍ୟ), ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ (ଅଗ୍ନି), ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମ (ନୈଋତ) ଏବଂ ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମ (ବାୟୁ) । ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନର ସଠିକ୍ ଅବସ୍ଥିତି ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଏହି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଆନ୍ତି ।

ତୁମେମାନେ କମ୍ପାସ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଦିଗ ନିରୂପଣ କରିପାରିବ । ଏହି ଯନ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଚୁମ୍ବକୀୟ ସୂଚକ ରହିଛି । ଚୁମ୍ବକୀୟ ସୂଚକର ଉପରେ ଥିବା ତୀର ଚିହ୍ନ ଉତ୍ତର ଦିଗ ଦର୍ଶାଇଥାଏ । ସ୍ଥିର ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ସୂଚକଟି ସର୍ବଦା ଉତ୍ତର-ଦକ୍ଷିଣ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

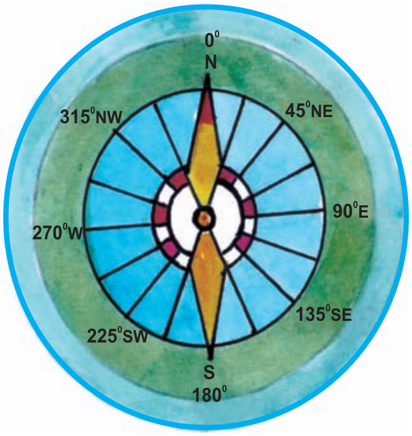

କମ୍ପାସ

ସଙ୍କେତ :

ମାନଚିତ୍ରରେ ଘର, ରାସ୍ତା, ମନ୍ଦିର, ପୋଲ, ବୃକ୍ଷ ଆଦିର ଆକାର ଓ ଆକୃତି ସଠିକ୍ ଭାବେ ଦର୍ଶାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଅକ୍ଷର, ଛାୟାଚିତ୍ର, ଚିତ୍ର, ରଙ୍ଗ, ରେଖା ଆଦି ସଙ୍କେତ ଦ୍ୱାରା ମାନଚିତ୍ରରେ ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିଷୟକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଙ୍କେତ ମାଧ୍ୟମରେ ଦର୍ଶାଇବା ମାନଚିତ୍ରର ବିଶେଷତ୍ୱ ।

ରେଳରାସ୍ତା : ବ୍ରଡଗେଜ୍, ମିଟରଗେଜ୍, ରେଳଷ୍ଟେସନ

ରାସ୍ତା : ପକ୍କାରାସ୍ତା, କଚ୍ଚାରାସ୍ତା

ସୀମା : ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ, ପ୍ରଦେଶ, ଜିଲ୍ଲା

ନଦୀ, କୂଅ, ପୋଖରୀ, କେନାଲ, ପୋଲ

ମନ୍ଦିର, ଗୀର୍ଜା, ମସ୍‌ଜିଦ୍

ଡାକଘର, ଡାକ ଓ ତାର ଅଫିସ୍, ଥାନା

ଜନବସତି, ଶ୍ମଶାନ

ଗଛ, ଘାସ

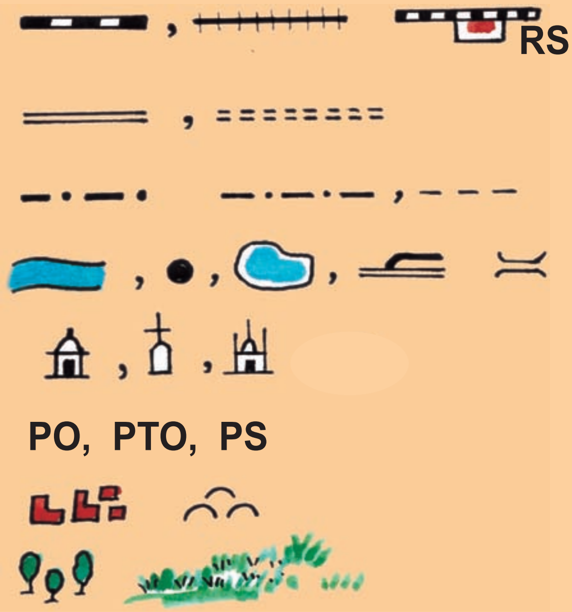

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ରାଜିନାମା ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାନଚିତ୍ରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଷୟ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଙ୍କେତ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ। ଏଗୁଡ଼ିକୁ 'ପ୍ରଚଳିତ ସଙ୍କେତ' କୁହାଯାଏ। କୌଣସି ଦେଶର ଭାଷା ନ ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ 'ପ୍ରଚଳିତ ସଙ୍କେତ' ସହାୟତାରେ ସେ ଦେଶର ଭୌଗୋଳିକ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆମେ ଅବଗତ ହୋଇପାରିବା।

ସଙ୍କେତ ଭିନ୍ନ କେତେକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ରଙ୍ଗର ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ। ନୀଳରଙ୍ଗ ଦ୍ୱାରା ଜଳରାଶିକୁ ସୂଚାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ। ଗାଢ଼ ନୀଳରଙ୍ଗ ଗଭୀର ଜଳରାଶି, ହାଲୁକା ନୀଳରଙ୍ଗ ଅଗଭୀର ଜଳରାଶି, ସବୁଜରଙ୍ଗ ସମତଳଭୂମି, ଗାଢ଼ ବାଦାମୀରଙ୍ଗ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତଭୂମି ଓ ହାଲୁକା ବାଦାମୀରଙ୍ଗ ପାହାଡ଼କୁ ସୂଚାଇଥାଏ।

ରେଖାଚିତ୍ର

ରେଖାଗୁଡିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନର ଓ ପଦାର୍ଥର ଅବସ୍ଥିତି ଜାଣିବା ପାଇଁ ମନରୁ ଯେଉଁ ଚିତ୍ର ଅଙ୍କାଯାଏ, ତାହାକୁ ରେଖାଚିତ୍ର କୁହାଯାଏ। ଏଥିରେ ମାନ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇନଥାଏ। ତୁମେ ରେଖା ସାହାଯ୍ୟରେ ଭାରତର ରେଖାଚିତ୍ର ଆଙ୍କିପାରିବ। ମାତ୍ର ମାନ ନଥିବାରୁ ଏଥିରେ ଥିବା ଦୁଇଟି ସ୍ଥାନର ଦୂରତ୍ୱ ମାପି ହେବନାହିଁ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

ବିଭିନ୍ନ ସାଂକେତିକ ଚିହ୍ନ ସାହାଯ୍ୟରେ ତୁମ ଗ୍ରାମର ଏକ ରେଖା ଚିତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କର।

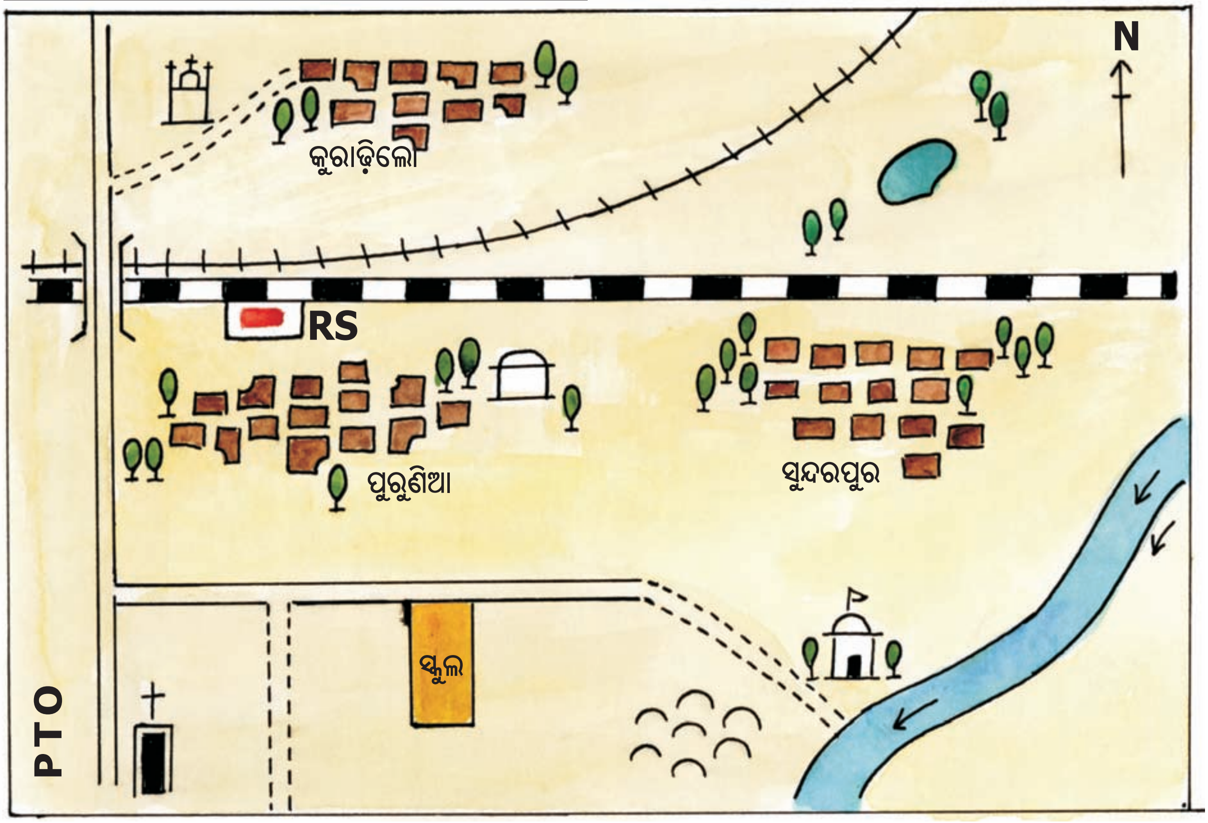

ସୁନ୍ଦରପୁର ଗାଁ ଓ ତା'ର ଚାରିକଡ଼େ ଥିବା ଗାଁଗୁଡିକର ରେଖାଚିତ୍ର

ପୂର୍ବ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ରେଖାଚିତ୍ରଟିକୁ ଦେଖ ଏବଂ ଚିତ୍ର ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କର ।

- ସୁନ୍ଦରପୁର ଗ୍ରାମର କେଉଁ ଦିଗରେ ମନ୍ଦିର ଅବସ୍ଥିତ ?
- ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ଦେଇ କେଉଁ ପ୍ରକାରର ରେଳପଥ ଯାଇଛି ?
- ସ୍କୁଲ ପାଖ ଦେଇ କି ପ୍ରକାର ରାସ୍ତା ଯାଇଛି ?
- ନଦୀଟି କେଉଁ ଦିଗରୁ କେଉଁ ଦିଗକୁ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଛି ?
- ବ୍ରଡ଼ଗେଜ୍ ରେଳପଥର କେଉଁ ଦିଗରେ ସୁନ୍ଦରପୁର ଗାଁ ଅଛି ?
- ସ୍କୁଲର କେଉଁ ଦିଗରେ ଡାକ ଓ ତାର ଘର ଅଛି ?

ଅଭ୍ୟାସ

୧. ଭୂଗୋଲକ ଅପେକ୍ଷା ମାନଚିତ୍ର କିପରି ଅଧିକ ଉପଯୋଗୀ ?

୨. ମାନ କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଏ ?

୩. ମାନଚିତ୍ରରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟଦିଗ ଓ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦିଗଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଲେଖ ।

୪. ମାନଚିତ୍ରର ତିନୋଟି ମୌଳିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ କ'ଣ ?

୫. କେଉଁ ମାନବିଶିଷ୍ଟ ମାନଚିତ୍ର ସବିଶେଷ ବିବରଣୀ ଦେଇଥାଏ ?

୬. ମାନଚିତ୍ରରେ ସଙ୍କେତ ବ୍ୟବହାର କାହିଁକି ହୋଇଥାଏ ?

୭. 'କ'ସ୍ତମ୍ଭରେ ଥିବା ରଂଗଗୁଡ଼ିକୁ 'ଖ' ସ୍ତମ୍ଭରେ ଥିବା ଭୂମିରୂପ ସହିତ ଯୋଡ଼ ।

'କ'ସ୍ତମ୍ଭ	**'ଖ'ସ୍ତମ୍ଭ**
ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ	ସମତଳ ଭୂମି
ନୀଳ ରଙ୍ଗ	ପର୍ବତମାଳା
ବାଦାମୀ ରଙ୍ଗ	ଜଳରାଶି
ସବୁଜ ରଙ୍ଗ	ମାଳଭୂମି
	ମରୁଭୂମି

୮. ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନ ପାଇଁ ତିନୋଟି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଉତ୍ତର ଦିଆଯାଇଛି । ଠିକ୍ ଉତ୍ତରଟିକୁ ବାଛି ଲେଖ ।

କ) କମ୍ପାସ ଯନ୍ତ୍ର କେଉଁଥିପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ?

ସଙ୍କେତ

ଦିଗ

ଦୂରତା

ଖ) କେଉଁ ମାନଚିତ୍ରରେ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସୀମା ଦର୍ଶାଯାଇଥାଏ ?

ରାଜନୀତିକ

ପ୍ରାକୃତିକ

ତଥ୍ୟଭିତ୍ତିକ

ଗ) କେଉଁଥିରେ ମାନ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ ?

ରେଖାଚିତ୍ର

ମାନଚିତ୍ର

ସଙ୍କେତ

ତୁମ ପାଇଁ କାମ

- ତୁମେ ତୁମ ସ୍କୁଲର ଏକ ରେଖାଚିତ୍ର ତିଆରି କର ଓ ସେଥିରେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ, ପାଠାଗାର, ଖେଳପଡ଼ିଆ ଓ ତୁମ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ଦେଖାଅ ।
- ତୁମ ଶ୍ରେଣୀଗୃହର ଚିତ୍ର ମାନ ଅନୁସାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ଓ ସେଥିରେ ଥିବା ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଟେବୁଲ, କଳାପଟା, ଝରକା ଓ କବାଟର ଅବସ୍ଥିତି ଦେଖାଅ ।
- ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ସଙ୍କେତ ଅଙ୍କନ କର । ପିଚୁରାସ୍ତା, ମାଟିରାସ୍ତା, ମନ୍ଦିର, ପୋଖରୀ, ଡାକଘର ଓ ରେଳପଥ ।
- କାଗଜମଣ୍ଡ, ବାଉଁଶପାତିଆ ଓ ତାର ବ୍ୟବହାର କରି ଭୂଗୋଳକ ତିଆରି କର ।